

اعتیاد به اینترنت و عوامل روان‌شناختی مرتبط با آن در دانش‌آموزان

مقطع متوسطه شهر کرد

مجله علمی پژوهش در علوم انسانی و مطالعات اجتماعی (سال چهارم)
شماره ۱۳ / پاییز ۱۳۹۷ / ص ۱۳۹-۱۵۰

سمیه نادری بلداجی^۱، مجتبی محمدی^۲، مهدی ناخدایی زاده^۳، مجید زارعی^۴

^۱ کارشناس مطالعات اجتماعی، اداره آموزش و پرورش چهارمحال بختیاری، شهر کرد، ایران

^۲ مهندس بهداشت محیط، دانشگاه علوم پزشکی شهر کرد، شهر کرد، ایران

^۳ دانشجوی دکترای سالمند شناسی، دانشگاه علوم پزشکی شهر کرد، شهر کرد، ایران

^۴ کارشناس ارشد روانشناسی بالینی، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی تهران، تهران، ایران

نویسنده مسئول:

مهدی ناخدایی زاده

چکیده

اعتیاد به اینترنت عامل خطری است که در جوامع مختلف متفاوت گزارش شده و بر کیفیت زندگی دانش‌آموزان تاثیر گذار است و منجر به پیامدهای منفی مختلفی می‌شود. از این رو مطالعه حاضر به دنبال تعیین عوامل مرتبط با اعتیاد به اینترنت در دانش‌آموزان شهر کرد طی سال ۱۳۹۶ انجام شد. مطالعه حاضر به صورت مقطعی و توصیفی بر روی ۴۰۰ دانش‌آموز ساکن شهر کرد در طی سال ۱۳۹۶ انجام شد. نمونه‌گیری به صورت خوشه‌ای بود. داده‌ها با استفاده از آزمون اعتیاد به اینترنت (IAT) و پرسشنامه نشانگان مختصر (BSI) گردآوری شده و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج نشان داد میزان اعتیاد به اینترنت در نوجوانان پسر ۱۶ سال و بالاتر و در حال تحصیل در مقطع دوم و سوم متوسطه شهر کرد به صورت خفیف است. اعتیاد به اینترنت با نشانه‌های بیماری (BSI) و خرده مقیاس‌های شکایات جسمانی، بعد وسواس-جبری، حساسیت در روابط متقابل، افسردگی، اضطراب، خصومت، ترس مرضی، افکار پارانوئید و روان‌پریشی همبستگی مثبت معناداری دارد ($P < 0/05$). علاوه بر این دو عامل روان‌پریشی ($F = 0/19$) و اضطراب ($F = 0/16$) به طور معناداری اعتیاد به اینترنت نوجوانان را پیش‌بینی کردند. از این رو نیاز به تمرکز بیشتر بر اعتیاد به اینترنت به عنوان یک مشکل روانی با توجه به عوامل مرتبط با آن جهت پیشگیری وجود دارد.

کلید واژگان: اعتیاد به اینترنت، روان‌پریشی، اضطراب، دانش‌آموزان

مقدمه

دهه اخیر شاهد رشد و تحول چشمگیر تحقیقات در زمینه مشکل نو ظهور سلامت روان اعتیاد به اینترنت^۱ بوده است (کاس، گریفیتز و بایندر^۲، ۲۰۱۳؛ پارک، لی و جان^۳، ۲۰۱۷؛ سیمچارون^۴ و همکاران، ۲۰۱۸). اعتیاد به اینترنت به عنوان نوعی استفاده نابهنجار^۵ یا مشکل ساز^۶ از اینترنت شناخته می شود و به صورت ناتوانی در کنترل استفاده از اینترنت که منجر به پیامدهای منفی در زندگی روزمره می شود، تعریف شده است (یانگ^۷، ۱۹۹۸). اغلب، اینترنت بدون تمایز قائل شدن میان انواع کاربردها و فعالیت های آنلاین که ممکن است توسط کاربران مورد استفاده قرار گیرد، به عنوان رسانه فراگیر^۸ توصیف می شود (کیرالی، ناگیگورجی، کرونوکزای، گریفیت و دموتروویکس^۹، ۲۰۱۵). با وجود این که مسأله اعتیاد به اینترنت در سراسر جهان مطرح شده است، در راهنمای تشخیصی و آماری اختلالات روانی نسخه پنجم^{۱۰} (DSM-5) به عنوان اختلال^{۱۱} طبقه بندی نشده است (سیمچارون و همکاران، ۲۰۱۸). ویژگی های اعتیاد به اینترنت که توسط بلاک^{۱۲} پیشنهاد شده عبارتند از: ۱- از دست دادن کنترل بر روی تکانه های^{۱۳} استفاده از اینترنت، ۲- استفاده زمانی بیشتر از نیاز و قصد اولیه^{۱۴}، ۳- وجود علائم ترک^{۱۵} زمانی که اینترنت از دسترس خارج شده و ۴- تأثیرات منفی بر زندگی (بلاک، ۲۰۰۸).

میزان شیوع اعتیاد به اینترنت در کشورهای مختلف متفاوت گزارش شده است. به طور کلی مطالعات میزان شیوع اعتیاد به اینترنت در هند، ۴۶/۸ تا ۵۸/۹٪، شیلی، ۵/۱۱٪، نپال، ۲۱٪، تایلند ۲۴/۴ و در ایران، ۵/۲ تا ۲۸/۷٪ گزارش کرده اند (برنر، سانتاندر، کانتریراس و گومز^{۱۶}، ۲۰۱۴؛ بونویسوده و کولادی^{۱۷}، ۲۰۱۷؛ نث، ناسکار و ویکتور^{۱۸}، ۲۰۱۶؛ صالحی، نوروزی خلیلی، حجتی، صالحی و دانش، ۲۰۱۴؛ آپادهایی و گوراکین^{۱۹}، ۲۰۱۷). داده های مربوط به ۱۱ کشور مختلف از ایالات متحده، اروپا و آسیا نشان می دهد که شیوع اعتیاد به اینترنت در بین دانشجویان، جمعیت عمومی و نوجوانان ۰/۷ تا ۲۵ درصد می باشد (میهاجلو و وجملکا^{۲۰}، ۲۰۱۷). نوجوانی دوره بحرانی برای آسیب پذیری به اعتیاد است (پالانتی، برناردی و کورسیولی^{۲۱}، ۲۰۰۶). نوجوانان گرایش طبیعی به اینترنت دارند و احتمال بیشتری مبنی بر پذیرش الگوهای اعتیاد به اینترنت دارند (تسیتسیکا^{۲۲} و همکاران، ۲۰۰۸). سواد اینترنتی^{۲۳} آنان با اعتیاد به اینترنت در ارتباط است (لونگ و لی^{۲۴}، ۲۰۱۱). علاوه بر این، نوجوانان دسترسی اینترنت رایگان و نامحدود، برنامه زندگی انعطاف پذیر و آزادی بیشتری از طرف والدین دارند (کاس و همکاران،

¹ Internet addiction

² Kuss, Griffiths, & Binder

³ Park, Lee, & Jun

⁴ Simcharoen

⁵ pathological

⁶ problematic

⁷ Young

⁸ inclusive medium

⁹ Király, Nagygyörgy, Koronczai, Griffiths, & Demetrovics

¹⁰ Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM-5)

¹¹ disorder

¹² Block

¹³ impulse

¹⁴ initial intention

¹⁵ withdrawal symptoms

¹⁶ Berner, Santander, Contreras, & Gómez

¹⁷ Boonvisudhi & Kuladee

¹⁸ Nath, Naskar, & Victor

¹⁹ Upadhayay & Guragain

²⁰ Mihajlov & Vejmelka

²¹ Pallanti, Bernardi, & Quercioli

²² Tsitsika

²³ Internet literacy

²⁴ Leung & Lee

۲۰۱۳). به طور کلی اعتیاد به اینترنت در در بین نوجوانان و دانش‌آموزان متدوال بوده و عوامل مرتبط با آن در خانه و هم در مدرسه دیده شده است (اکس اس وو^۱ و همکاران، ۲۰۱۶) و می‌تواند آسیب‌های متعددی به فرد وارد کند، از جمله می‌توان به آسیب‌های روانی (اضطراب، افسردگی و احساس تنهایی)، جسمانی (مشکلات خواب و تغذیه)، خانوادگی (کاهش روابط خانوادگی و افزایش فاصله بین اعضای خانواده)، شغلی (کاهش بازده کاری و اخراج از کار) و تحصیلی (افت نمرات تحصیلی) اشاره نمود (فلیشر^۲، ۲۰۱۰). بنابراین حمایت از دانش‌آموزان جهت جلوگیری از ابتلا به اعتیاد به اینترنت و مراقبت و توجه والدین، معلمان و متخصصان سلامت با توجه به عوامل مرتبط بسیار ضروری است (اکس اس وو^۳ و همکاران، ۲۰۱۶؛ تنگ^۴ و همکاران، ۲۰۱۴).

مطالعات زیادی ارتباط بین اعتیاد به اینترنت و عوامل روان‌شناختی مرتبط با آن در دانش‌آموزان را مورد بررسی قرار داده‌اند (غلامیان، شهنازی و حسن‌زاده، ۲۰۱۷؛ لی^۵ و همکاران، ۲۰۱۵؛ لیانگ، زهو، یوان، شاو و بیان^۶، ۲۰۱۶؛ استوار و همکاران، ۲۰۱۶؛ ای.ام.اس.وو، لی، لائو، مو و لائو^۷، ۲۰۱۶) در دانش‌آموزان اعتیاد به اینترنت با افسردگی، اضطراب و استرس (غلامیان، ۲۰۱۷)، اختلال نقص توجه-بیش‌فعالی^۸ (ADHD)، هراس اجتماعی^۹ و خصومت^{۱۰} (کو، یین، چن، یه و یین^{۱۱}، ۲۰۰۹) استفاده از مواد مخدر (گانگ^{۱۲} و همکاران، ۲۰۰۹) و مصرف مشکل ساز الکل (سانگ، لی، نوح، پارک و اهن^{۱۳}، ۲۰۱۳) در ارتباط است. ۷۸٪ از دانش‌آموزان آلمانی معتاد به اینترنت اختلال افسردگی و نرخ بالای تکانشگری داشتند (تی ویلدت، پوتزیگ، زدلر و اوهلیر^{۱۴}، ۲۰۰۷). همبودی با کج خلقی، اختلال شخصیت وسواسی-جبری، اختلال شخصیت مرزی در نوجوانان معتاد به اینترنت ایالت متحده وجود داشته است (پالانتی و همکاران، ۲۰۰۶). ترکیبی از آلکسی تایمیا، تجارب تجزیه‌ای، عزت نفس پایین و اختلال کنترل تکانه به عنوان عوامل خطر اعتیاد به اینترنت در دانش‌آموزان ایتالیا شناخته شد (دی براردیس^{۱۵}، ۲۰۰۹).

با توجه به افزایش روزافزون اعتیاد به اینترنت در ایران و همچنین افزایش هزینه‌های ناشی از درمان اختلالات روان‌شناختی حاصل از آن و تاثیر آن بر فعالیت‌های زندگی و نظر به اینکه اعتیاد به اینترنت به علل مختلفی اتفاق می‌افتد که ممکن است در زمینه‌ای مختلف (از جمله محیط خانه، مدرسه، دانشگاه و ...) متفاوت باشد و علاوه بر این تاکنون مطالعات کم‌تری با تمرکز بر اعتیاد به اینترنت در نوجوانان شهر کرد گزارش شده است و با وجود یافته‌های متناقض در ارتباط با عوامل مرتبط با آن لذا مطالعه حاضر با هدف تعیین عوامل مرتبط با اعتیاد به اینترنت و به ویژه علائم روان‌شناختی در دانش‌آموزان شهر کرد طی سال ۱۳۹۶ انجام شد.

روش‌شناسی پژوهش

در مطالعه حاضر از نوع مقطعی-توصیفی استفاده می‌باشد. جامعه آماری این مطالعه شامل دانش‌آموزان دختر و پسر شهر کرد و نمونه پژوهشی دانش‌آموزان مدارس عادی، نمونه دولتی و غیر انتفاعی شهر کرد، مشغول به تحصیل در سال تحصیلی ۹۶-۹۷ می‌باشد. در این پژوهش برای محاسبه نمونه آماری از فرمول کوکران استفاده شد که با استفاده از این فرمول حجم نمونه آماری ۴۲۰ نفر محاسبه گردید. روش نمونه‌گیری

¹ X.-S. Wu

² Flisher

³ X.-S. Wu

⁴ Tang

⁵ Lai

⁶ Liang, Zhou, Yuan, Shao, & Bian

⁷ A. M. S. Wu, Li, Lau, Mo, & Lau

⁸ attention-deficit/hyperactivity disorder

⁹ social phobia

¹⁰ hostility

¹¹ Ko, Yen, Chen, Yeh, & Yen

¹² Gong

¹³ Sung, Lee, Noh, Park, & Ahn

¹⁴ Te Wildt, Putzig, Zedler, & Ohlmeier

¹⁵ De Berardis

به صورت به صورت خوشه‌ای بود. به این ترتیب که ابتدا با به مراجعه آموزش و پرورش کل، مدارس متوسطه شهر کرد مشخص و سپس به صورت تصادفی ۱۰ مدرسه انتخاب شدند و نمونه‌گیری تا حصول حجم نمونه تعیین شده، ادامه یافت.

به منظور انجام این پژوهش پس از هماهنگی با اداره آموزش و پرورش کل شهر کرد و کسب مجوز جهت مراجعه به مدارس و جمع‌آوری نمونه، نمونه‌های پژوهش جهت ورود به تحقیق انتخاب شدند. سپس شرکت‌کنندگان با رعایت معیارهای ورود و تمایل به شرکت در مطالعه، ساکن شهر کرد، سن ۱۸ سال و کمتر و اشتغال به تحصیل در دبیرستان و معیارهای خروج عدم تکمیل همه بندهای پرسشنامه و انصراف از همکاری جهت شرکت در پژوهش انتخاب شدند. پس از مشخص کردن تعداد ۱۰ مدرسه (دخترانه و پسرانه) جهت نمونه‌گیری به مدارس مراجعه و پس از هماهنگی با مسئولان مدارس به کلاس‌ها مراجعه شد و پس از برقراری ارتباط مستقیم با دانش‌آموزان و ارائه اطلاعاتی در مورد پژوهش و کسب رضایت آگاهانه، پرسشنامه‌ها در اختیار آنان قرار گرفت تا نسبت به پاسخ به گویه‌های آن اقدام نمایند. در صورتی که پرسشنامه‌ای بطور کامل تکمیل نشده بود، از شرکت‌کننده تقاضا می‌شد نسبت به تکمیل اطلاعات اقدام نماید. ابزارهایی که جهت جمع‌آوری داده‌ها استفاده شد عبارت‌اند از:

آزمون اعتیاد به اینترنت^۱ (IAT): این آزمون شامل ۲۰ ماده است. آزمودنی باید به هریک از آیتم‌ها بر اساس مقیاس لیکرت شش درجه‌ای شامل هرگز (صفر) تا همیشه (پنج) پاسخ دهد. دامنه نمرات این آزمون تا ۱۰۰ است که نمره بیشتر بیانگر وابستگی بیشتر به اینترنت و شدیدتر بودن مشکلاتی است که در نتیجه استفاده مفرط از اینترنت برای شخص پدید آمده است. در این آزمون نمره ۲۰ تا ۴۹ نشان دهنده کاربر معمولی، نمره ۵۰ تا ۷۹ نشان دهنده کاربر در معرض خطر و نمره ۸۰ تا ۱۰۰ نشان دهنده کاربر معتاد است (یانگ، ۱۹۹۸). نسخه فارسی پرسشنامه تشخیصی اعتیاد به اینترنت معتبر و پایا می‌باشد و به کارگیری آن ابزاری مناسب برای سنجش اعتیاد به اینترنت است (علوی و همکاران، ۲۰۱۰). همسانی درونی براساس آلفای کرونباخ در مطالعه حاضر برابر با ۰/۸۴ بود.

پرسشنامه نشانگان مختصر^۲ (BSI)

پرسشنامه نشانگان مختصر فرم کوتاه شده^۳ (SCL-90-R) وسیله برای غربال اختلالات روان‌شناختی است. این پرسشنامه مشتمل بر ۹ نشانگان شکایات جسمانی^۴، بعد وسواس-جبری^۵، حساسیت در روابط متقابل^۶، افسردگی^۷، اضطراب^۸، خصومت^۹، ترس مرضی^{۱۰}، افکار پارانوئید^{۱۱} و روان‌پریشی^{۱۲} است. این پرسشنامه همچنین ۳ شاخص کلی نشانگان مثبت (PST)، شاخص نشانگان مثبت آشفتگی (PSDI) و شاخص شدت کلی (GSI) دارد. هر عبارت پرسشنامه در یک مقیاس پنج درجه‌ای ۰ تا ۴ آشفتگی را اندازه‌گیری می‌کند (دروگتیس و ملیسراتوس^{۱۳}، ۲۰۰۸). در ایران همبستگی معناداری بین دو پرسشنامه گزارش شده و اعتبار بازآزمایی برای ۹ مقیاس بین ۰/۷۵ و ۰/۹۱ بوده است (ممقانی و جوانمرد، ۲۰۰۸). همسانی درونی براساس آلفای کرونباخ در مطالعه حاضر برابر با ۰/۹۲ بود.

¹ Internet Addiction Test

² Brief Symptom Inventory

³ Symptom Check list-90-Revised

⁴ somatization (SOM)

⁵ obsessive-compulsive (OC)

⁶ interpersonal sensitivity (IS)

⁷ depression (DEP)

⁸ anxiety (AX)

⁹ hostility (HOS)

¹⁰ phobic anxiety (PHOB)

¹¹ paranoia (PAR)

¹² psychoticism (PSY)

¹³ Derogatis & Melisaratos

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

نتایج حاصل با استفاده از آمار توصیفی مانند میانگین و انحراف معیار و آزمون‌های استنباطی همانند همبستگی پیرسون برای محاسبه همبستگی‌ها و رگرسیون چندگانه با روش استاندارد جهت بررسی قدرت پیش‌بینی متغیرهای مطرح شده با کمک نرم افزار SPSS نسخه ۲۲ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

نتایج

از میان کل داده‌ها ۲۰ داده پرت شناسایی شد و به منظور افزایش کارایی تجربی همچون تعمیم نتایج از مطالعه حذف شدند. نتایج مطالعه حاضر نشان می‌دهد که دامنه سنی شرکت‌کنندگان ۱۵ تا ۱۸ سال و میانگین سنی ۱۶ سال است. توزیع جنسیتی نمونه آماری نشان می‌دهد که تعداد پسران و دختران برابر است. همچنین نشان داده شد که وضعیت مقطع تحصیلی نمونه آماری ۲۲۵ نفر (۵۶/۳٪) اول دبیرستان، ۱۳۱ نفر (۳۲/۸٪) دوم دبیرستان و ۴۴ نفر (۱۱٪) سوم دبیرستان می‌باشند. یافته‌ها نشان داد با توجه به عملکرد تحصیلی شرکت‌کنندگان، ۴۰ نفر (۱۰٪) معدل بین ۱۲ تا ۱۴، ۱۳۵ نفر (۳۳/۸٪) معدل بین ۱۵ تا ۱۷ و ۲۲۵ نفر (۵۶/۳٪) معدل ۱۸ تا ۲۰ داشتند.

جدول ۱: توزیع فراوانی و درصد میزان اعتیاد به اینترنت بر حسب سن، جنس و مقطع تحصیلی

متغیرها	سطوح	تعداد	درصد	میزان اعتیاد
سن	۱۵ سال	۱۶۷	۴۱/۷۵	معمولی
	۱۶ سال	۱۶۷	۴۱/۷۵	خفیف
	۱۷ سال و بالاتر	۶۶	۱۶/۵۰	خفیف
جنس	دختران	۲۰۰	۵۰	معمولی
	پسران	۲۰۰	۵۰	خفیف
مقطع	اول	۲۲۵	۵۶/۲۵	معمولی
	دوم	۱۳۱	۳۲/۷۵	خفیف
	سوم	۴۴	۱۱	خفیف

جدول ۲: ماتریس همبستگی بین نمرات پرسشنامه BSI و عوامل آن با اعتیاد به اینترنت

متغیرها	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱
۱- اعتیاد به اینترنت	۱										
۲- BSI	۰/۲۸*	۱									
۳- شکایات جسمانی	۰/۲۶*	۰/۸۲*	۱								
۴- بعد وسواس-جبری	۰/۲۸*	۰/۸۷*	۰/۶۹*	۱							
۵- حساسیت در روابط	۰/۱۷*	۰/۸۳*	۰/۶۰*	۰/۷۰*	۱						
۶- افسردگی	۰/۲۰*	۰/۸۹*	۰/۶۵*	۰/۷۵*	۰/۷۳*	۱					
۷- اضطراب	۰/۲۵*	۰/۸۶*	۰/۷۵*	۰/۶۹*	۰/۶۶*	۰/۷۲*	۱				
۸- خصومت	۰/۲۹*	۰/۸۵*	۰/۷۳*	۰/۷۴*	۰/۶۵*	۰/۷۰*	۰/۷۳*	۱			
۹- ترس مرضی	۰/۲۰*	۰/۷۶*	۰/۶۳*	۰/۶۰*	۰/۵۸*	۰/۶۰*	۰/۶۶*	۰/۶۲*	۱		
۱۰- افکار پارانوئید	۰/۲۴*	۰/۸۲*	۰/۵۵*	۰/۶۶*	۰/۷۰*	۰/۷۶*	۰/۶۶*	۰/۶۲*	۰/۵۳*	۱	
۱۱- روان پریشی	۰/۲۳*	۰/۸۷*	۰/۶۵*	۰/۷۵*	۰/۷۱*	۰/۷۹*	۰/۷۱*	۰/۷۱*	۰/۶۹*	۰/۶۹*	۱

* آزمون در سطح ۰/۰۵ معنادار است.

براساس جدول ۱ میزان اعتیاد به اینترنت در دختران ۱۵ ساله در مقطع اول متوسطه معمولی ولی در پسران ۱۶ تا ۱۸ ساله در مقطع دوم و سوم متوسطه خفیف گزارش شده است. همچنین براساس ضریب همبستگی پیرسون (جدول ۲) رابطه مثبت معناداری بین اعتیاد به اینترنت و پرسشنامه کوتاه نشانه‌های بیماری (BSI) و شکایات جسمانی، بعد وسواس-جبری، حساسیت در روابط متقابل، افسردگی، اضطراب، خصومت، ترس مرضی، افکار پارانوئید و روان پریشی وجود دارد.

جدول ۳: نتایج معناداری رگرسیون (آنوا)

مدل	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	sig
رگرسیون	۲۷۲۲۶/۰۹	۹	۳۰۲۵/۲۱		
باقیمانده	۶۳۹۹۴/۰۳	۳۹۰	۱۶۴/۰۸	۴۳/۱۸	۰/۰۰۱
کل	۹۱۲۲۰/۹۳	۳۹۹			

جدول ۴: متغیرهای وارد شده در معادله رگرسیون و ضرایب آن‌ها

متغیرها	ضریب غیر استاندارد	بتا	T	sig
مقدار ثابت	۱۰/۱۸		۸/۷	۰/۰۰۱
شکایات جسمانی	۰/۰۴	۰/۰۲	۰/۲۰	۰/۸۴
بعد وسواس-جبری	۰/۱۴	۰/۰۸	۰/۶۰	۰/۵۴
حساسیت در روابط	-۰/۳۰	-۰/۰۷	-۱/۰۲	۰/۳۰
افسردگی	۰/۱۹	۰/۰۸	۰/۸۷	۰/۳۸
اضطراب	۰/۵۱	۰/۱۶	۱/۹۹	۰/۰۴
خصومت	۰/۴۸	۰/۱۳	۱/۷۲	۰/۰۸
ترس مرضی	۰/۱۵	۰/۰۴	۰/۵۸	۰/۵۵
افکار پارانوئید	۰/۱۲	۰/۰۴	۰/۵۶	۰/۵۷
روان پریشی	۰/۶۷	۰/۱۹	۲/۲۵	۰/۰۲

به منظور بررسی تأثیرات نشانه‌های اختلالات روانی با میزان اعتیاد به اینترنت دانش آموزان از تحلیل رگرسیون استاندارد استفاده شد و نتایج نشان داد که تنها دو عامل روان‌پریشی ($F=0/19$) و اضطراب ($F=0/16$) به طور معناداری اعتیاد به اینترنت نوجوانان را پیش‌بینی می‌کنند.

بحث و نتیجه‌گیری

مطالعه حاضر به دنبال بررسی اعتیاد به اینترنت و عوامل پیش‌بینی کننده آن به ویژه علائم روان‌شناختی در گروهی از نوجوانان در حال تحصیل در مدارس متوسطه شهر کرد بود. نتایج نشان داد که پسران در مقایسه با دختران سطح بالاتری از اعتیاد به اینترنت را گزارش کردند به طوری که میزان اعتیاد در دختران در سطح معمولی و در پسران در سطح خفیف بود. مطالعات دیگری نشان می‌دهند که پسران بیشتر از دختران تحت تاثیر اعتیاد به اینترنت قرار می‌گیرند (ها و هوانگ^۱، ۲۰۱۴؛ مهدایوب، حمید و ناوی^۲، ۲۰۱۲). علاوه بر این نوجوانان با سن بالاتر و مقطع بالاتر نیز بیان کردند که دچار میزان بالاتری از اعتیاد به اینترنت هستند. چنان چه پیش‌تر ذکر شد سواد اینترنتی با اعتیاد به اینترنت در ارتباط است (لونگ و لی^۳، ۲۰۱۱) و از این رو انتظار می‌رود که نوجوانان با سن و مقطع تحصیلی بالاتر میزان بالاتری از اعتیاد به اینترنت از خود نشان دهند.

نتایج دیگر نشان داد که رابطه معناداری بین علائم اختلالات روانی با اعتیاد به اینترنت در نوجوانان وجود دارد. رابطه مثبت معنادار بین اعتیاد به اینترنت و شکایات جسمانی، بعد وسواس-جبری، حساسیت در روابط، افسردگی، اضطراب، خصومت، ترس مرضی، افکار پارانوئید و روان‌پریشی وجود داشت که همسو با مطالعات دیگر است. به عنوان مثال میتال، دین و پیلیتیر^۴ (۲۰۱۳) دریافتند که ارتباط نزدیکی بین استفاده مستمر و مشکل‌ساز از اینترنت با تجربیات روان‌پریشی وجود دارد. استوار و همکاران (۲۰۱۶) نیز نشان دادند نوجوان معتاد به اینترنت افسردگی و اضطراب بالاتری دارند.

مطالعه دیگری که توسط علوی و همکاران انجام شد، نشان داده شده که همبستگی مثبت معناداری اختلالاتی همچون افسردگی، اضطراب، خودبیمارانگاری، بعد وسواس-جبری، حساسیت در روابط، افسردگی، اضطراب، خصومت، ترس مرضی، افکار پارانوئید و روان‌پریشی با اعتیاد به اینترنت وجود دارد (علوی و همکاران، ۲۰۱۰). در مطالعه‌ای دیگر نشان داده شده سطح سلامت عمومی افرادی که به اینترنت اعتیاد دارند نسبت به سایر کاربران اینترنت (و به ویژه در زمینه اضطراب و افسردگی) دچار آسیب بیشتری هستند (بیدی، نامداری، کارشکی و احمدیان، ۲۰۱۲). در مطالعه مشابه دیگری در ایران نیز گزارش شد سلامت عمومی به طور معناداری با اعتیاد به اینترنت در ارتباط است (ناستی زایی، ۲۰۰۹). افراد معتاد به اینترنت ممکن است از اینترنت به عنوان راه‌گریزی از اضطراب و افسردگی استفاده کنند و از طرف دیگر ممکن است زمانی که امکان دسترسی به اینترنت وجود ندارد احساس اضطراب و افسردگی در آنان ایجاد شود (سادات‌احمدی، محمدی‌زاده، معصومی‌بیگی و سهرابی، ۲۰۱۲). بر اساس این یافته‌ها، ممکن است افرادی که استفاده بیش از حدی از اینترنت دارند از جامعه و روابط اجتماعی دور شوند و از طریق حذف تعاملات و کاهش کنترل بر زندگی به افسردگی، اضطراب و تنهایی منجر شود. با افزایش اضطراب، افسردگی و تنهایی اتصال به اینترنت برای چنین افرادی برای دوره‌های طولانی‌تری ادامه می‌یابد.

براساس نتایج مطالعه حاضر تنها دو عامل روان‌پریشی و اضطراب پیش‌بینی کننده اعتیاد به اینترنت بود که با نتایج مطالعه انجام شده توسط ون او و همکاران همخوان است (اوه^۵، ۲۰۱۳). مطالعه دیگری نیز نشان داد که اعتیاد به اینترنت با سوء مصرف الکل، اختلال بیش‌فعالی/کمبود توجه (ADHD)، افسردگی و اضطراب در ارتباط است به طوری که ۲۶/۳٪ افراد مبتلا به اعتیاد به اینترنت، دچار افسردگی، ۲۱/۷٪ مبتلا به ADHD و ۲۳/۳٪ مبتلا به اضطراب بودند (پالانتی و همکاران، ۲۰۰۶).

نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد که رابطه مثبت معناداری بین اعتیاد به اینترنت و عوامل بالینی وجود دارد و عوامل بالینی ۳۹٪ واریانس اعتیاد به اینترنت را پیش‌بینی می‌کنند. غلامیان و همکاران (۲۰۱۷) نیز اذعان نمودند اعتیاد به اینترنت با متغیرهای بالینی افسردگی، اضطراب و استرس رابطه مثبت معنادار دارد (غلامیان و همکاران، ۲۰۱۷) و همسو با یافته‌های مطالعه علوی و همکاران (۲۰۱۰) است که بیان کردند

¹ Ha & Hwang

² Mohd Ayub, Hamid, & Nawawi

³ Leung & Lee

⁴ Mittal, Dean, & Pelletier

⁵ Oh

بین نمرات علائم روانی (مثل افسردگی، اضطراب، خودبیمارانگاری، وسواس، حساسیت بین فردی، پرخاشگری، ترس پارانوئیا و روان‌پریشی) و اعتیاد به اینترنت همبستگی مثبت معناداری وجود دارد. بر این اساس می‌توان گفت افراد روان‌پریش و مضطرب به دلیل اختلالی که مبتلا هستند گرایش بیشتری به سمت جدایی از دیگران دارند و در تنهایی و انزوا قرار می‌گیرند که آنان را به سمت رسانه‌های جمعی از جمله تلویزیون و رایانه سوق می‌دهد و از این رو زمینه اعتیاد به اینترنت و مسائل مرتبط با آن را فراهم می‌کند. اعتیاد به اینترنت تاثیرات منفی بر زندگی افراد می‌گذارد و با توجه به اهمیت پیشگیری در زمینه مسائل مرتبط با سلامت روان و در راستای نتایج این مطالعه نیاز به تمرکز بیشتر بر روی این پدیده به عنوان یک مشکل روانی با توجه به عوامل مرتبط وجود دارد.

مطالعه حاضر همچون تمام مطالعات روان‌شناختی دیگر دارای محدودیت‌هایی است که شایسته است مورد توجه قرار گیرد از جمله این که نوعی مطالعه مقطعی و تحلیلی بر اعتیاد به اینترنت و علائم روان‌شناختی بود که نمی‌توان به صورت علی در نظر گرفت و مطالعات طولی برای تایید روابط علی باید انجام شود. علاوه بر این با توجه به استفاده از مقیاس‌های خودسنجی در مطالعه حاضر، پاسخ شرکت‌کنندگان ممکن است به صورت اغراق آمیز یا محافظه کارانه بیان شده باشد.

- Alavi, S., Eslami, M., Maracy, M., Najafi, M., Jannatifard, F., & Rezapour, H. (2010). Psychometric properties of Young internet addiction test. *Journal of Behavioral Sciences*, 4(3), 183-189 [persian].
- Berner, J. E., Santander, J., Contreras, A. M., & Gómez, T. (2014). Description of Internet Addiction among Chilean Medical Students: A Cross-Sectional Study. *Academic Psychiatry*, 38(1), 11-14.
<http://doi.org/10.1007/s40596-013-0022-6>
- Bidi, F., Namdari-Pejman, M., Kareshki, H., & Ahmadnia, H. (2012). The Mediating Role of Metacognition in the Relationship between Internet Addiction and General Health. *Addiction & Health*, 4(1-2), 49-56.
- Block, J. J. (2008). Issues for DSM-V: Internet Addiction. *American Journal of Psychiatry*, 165(3), 306-307.
<http://doi.org/10.1176/appi.ajp.2007.07101556>
- Boonvisudhi, T., & Kuladee, S. (2017). Association between Internet addiction and depression in Thai medical students at Faculty of Medicine, Ramathibodi Hospital. *PloS One*, 12(3), e0174209.
<http://doi.org/10.1371/journal.pone.0174209>
- De Berardis, D., D'Albenzio, A., Gambi, F., Sepede, G., Valchera, A., Conti, C. M., ... Ferro, F. M. (2009). Alexithymia and its relationships with dissociative experiences and Internet addiction in a nonclinical sample. *Cyberpsychology & Behavior: The Impact of the Internet, Multimedia and Virtual Reality on Behavior and Society*, 12(1), 67-69. <http://doi.org/10.1089/cpb.2008.0108>
- Derogatis, L. R., & Melisaratos, N. (1983). The Brief Symptom Inventory: an introductory report. *Psychological Medicine*, 13(3), 595-605.
- Flisher, C. (2010). Getting plugged in: an overview of internet addiction. *Journal of Paediatrics and Child Health*, 46(10), 557-559.
- Gholamian, B., Shahnazi, H., & Hassanzadeh, A. (2017). The prevalence of internet addiction and its association with depression, anxiety, and stress, among high-school students. *International Journal of Pediatrics*, 5(4), 4763-4770. <http://doi.org/10.22038/ijp.2017.22516.1883>
- Gong, J., Chen, X., Zeng, J., Li, F., Zhou, D., & Wang, Z. (2009). Adolescent addictive internet use and drug abuse in Wuhan, China. *Addiction Research and Theory*, 17(3), 291-305.
<http://doi.org/10.1080/16066350802435152>
- Ha, Y.-M., & Hwang, W. J. (2014). Gender Differences in Internet Addiction Associated with Psychological Health Indicators Among Adolescents Using a National Web-based Survey. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 12(5), 660-669. <http://doi.org/10.1007/s11469-014-9500-7>
- Király, O., Nagygyörgy, K., Koronczai, B., Griffiths, M., & Demetrovics, Z. (2015). Assessment of Problematic Internet Use and Online Video Gaming. <http://doi.org/10.1093/med/9780199380183.003.0003>
- Ko, C.-H., Yen, J.-Y., Chen, C.-S., Yeh, Y.-C., & Yen, C.-F. (2009). Predictive values of psychiatric symptoms for internet addiction in adolescents: a 2-year prospective study. *Archives of Pediatrics & Adolescent Medicine*, 163(10), 937-943.
- Kuss, D. J., Griffiths, M. D., & Binder, J. F. (2013). Internet addiction in students: Prevalence and risk factors. *Computers in Human Behavior*, 29(3), 959-966. <http://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.chb.2012.12.024>
- Lai, C. M., Mak, K. K., Watanabe, H., Jeong, J., Kim, D., Bahar, N., ... Cheng, C. (2015). The mediating role of Internet addiction in depression, social anxiety, and psychosocial well-being among adolescents in six Asian

- countries: A structural equation modelling approach. *Public Health*, 129(9), 1224–1236.
<http://doi.org/10.1016/j.puhe.2015.07.031>
- Leung, L., & Lee, P. S. N. (2011). The influences of information literacy, internet addiction and parenting styles on internet risks. *New Media & Society*, 14(1), 117–136. <http://doi.org/10.1177/1461444811410406>
- Liang, L., Zhou, D., Yuan, C., Shao, A., & Bian, Y. (2016). Gender differences in the relationship between internet addiction and depression: A cross-lagged study in Chinese adolescents. *Computers in Human Behavior*, 63, 463–470. <http://doi.org/10.1016/j.chb.2016.04.043>
- Mamaghani, J., & Javanmard, G. (2008). Standardization of a Brief Symptom Inventory (BSI) for Diagnostic Aims in Consultant and Therapeutic Situations. *Psychology (Tabriz University)*, 2(8), 129–144 [persian].
- Mihajlov, M., & Vejmelka, L. (2017). Internet Addiction: A Review of the First Twenty Years. *Psychiatria Danubina*, 29(3), 260–272. <http://doi.org/10.24869/psyd.2017.260>
- Mittal, V. A., Dean, D. J., & Pelletier, A. (2013). Internet addiction, Reality Substitution, and Longitudinal Changes in Psychotic-like Experiences in Young Adults. *Early Intervention in Psychiatry*, 7(3), 261–269. <http://doi.org/10.1111/j.1751-7893.2012.00390.x>
- Mohd Ayub, A. F., Hamid, W. H. W., & Nawawi, M. H. (2012). Gender and internet addiction: The Malaysian experience. In *Workshop Proceedings of the 20th International Conference on Computers in Education, ICCE 2012* (pp. 164–169). Retrieved from <https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-84896387502&partnerID=40&md5=f98b6c8ea52e29d6f2d8b0f0ada5cce3>
- Nastizai, N. (2009). The Relationship between general health and internet addiction. *Zahedan Journal of Research in Medical*, 11(1), 0. Retrieved from <http://zjrms.ir/article-1-404-en.html>
- Nath, K., Naskar, S., & Victor, R. (2016). A Cross-Sectional Study on the Prevalence, Risk Factors, and Ill Effects of Internet Addiction Among Medical Students in Northeastern India. *The Primary Care Companion for CNS Disorders*, 18(2). <http://doi.org/10.4088/PCC.15m01909>
- Oh, W. O. (2003). Factors influencing internet addiction tendency among middle school students in Gyeong-buk area. *Taehan Kanho Hakhoe Chi*, 33(8), 1135–1144.
- Ostovar, S., Allahyar, N., Aminpoor, H., Moafian, F., Nor, M. B. M., & Griffiths, M. D. (2016). Internet Addiction and its Psychosocial Risks (Depression, Anxiety, Stress and Loneliness) among Iranian Adolescents and Young Adults: A Structural Equation Model in a Cross-Sectional Study. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 14(3), 257–267. <http://doi.org/10.1007/s11469-015-9628-0>
- Pallanti, S., Bernardi, S., & Quercioli, L. (2006). The Shorter PROMIS Questionnaire and the Internet Addiction Scale in the Assessment of Multiple Addictions in a High-School Population: Prevalence and Related Disability. *CNS Spectrums*, 11(12), 966–974. <http://doi.org/10.1017/S1092852900015157>
- Park, S., Lee, Y., & Jun, J. Y. (2017). Differences in the relationship between traumatic experiences, self-esteem, negative cognition, and Internet addiction symptoms among North Korean adolescent defectors and South Korean adolescents: A preliminary study. *Psychiatry Research*, 257, 381–385. <http://doi.org/10.1016/j.psychres.2017.07.078>
- Sadat Ahmadi, H., Mohammadi Zade, F Ma'soumbeigi, M., & Sohrabi, F. (2012). Prevalence of internet addiction and its relationship with demographic characteristics among Allameh Tabataba'i University students. *Educational Psychology*, 8(25), 20–30 [persian].
- Salehi, M., Norozi Khalili, M., Hojjat, S. K., Salehi, M., & Danesh, A. (2014). Prevalence of internet addiction and

- associated factors among medical students from mashhad, iran in 2013. *Iranian Red Crescent Medical Journal*, 16(5), e17256. <http://doi.org/10.5812/ircmj.17256>
- Simcharoen, S., Pinyopornpanish, M., Haoprom, P., Kuntawong, P., Wongpakaran, N., & Wongpakaran, T. (2018). Prevalence, associated factors and impact of loneliness and interpersonal problems on internet addiction: A study in Chiang Mai medical students. *Asian Journal of Psychiatry*, 31, 2-7. <http://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.ajp.2017.12.017>
- Sung, J., Lee, J., Noh, H.-M., Park, Y. S., & Ahn, E. J. (2013). Associations between the Risk of Internet Addiction and Problem Behaviors among Korean Adolescents. *Korean Journal of Family Medicine*, 34(2), 115-122. <http://doi.org/10.4082/kjfm.2013.34.2.115>
- Tang, J., Yu, Y., Du, Y., Ma, Y., Zhang, D., & Wang, J. (2014). Prevalence of internet addiction and its association with stressful life events and psychological symptoms among adolescent internet users. *Addictive Behaviors*, 39(3), 744-747. <http://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2013.12.010>
- Te Wildt, B. T., Putzig, I., Zedler, M., & Ohlmeier, M. D. (2007). Internet dependency as a symptom of depressive mood disorders [Internetabhängigkeit als ein symptom depressiver störungen]. *Psychiatrische Praxis*, Supplement, 34(3), S318-S322. <http://doi.org/10.1055/s-2007-970973>
- Tsitsika, A., Critselis, E., Kormas, G., Filippopoulou, A., Tounissidou, D., Freskou, A., ... Kafetzis, D. (2008). Internet use and misuse: a multivariate regression analysis of the predictive factors of internet use among Greek adolescents. *European Journal of Pediatrics*, 168(6), 655. <http://doi.org/10.1007/s00431-008-0811-1>
- Upadhayay, N., & Guragain, S. (2017). Internet use and its addiction level in medical students. *Advances in Medical Education and Practice*, 8, 641-647. <http://doi.org/10.2147/AMEP.S142199>
- Wu, A. M. S., Li, J., Lau, J. T. F., Mo, P. K. H., & Lau, M. M. C. (2016). Potential impact of internet addiction and protective psychosocial factors onto depression among Hong Kong Chinese adolescents - Direct, mediation and moderation effects. *Comprehensive Psychiatry*, 70, 41-52. <http://doi.org/10.1016/j.comppsy.2016.06.011>
- Wu, X.-S., Zhang, Z.-H., Zhao, F., Wang, W.-J., Li, Y.-F., Bi, L., ... Sun, Y.-H. (2016). Prevalence of Internet addiction and its association with social support and other related factors among adolescents in China. *Journal of Adolescence*, 52, 103-111. <http://doi.org/10.1016/j.adolescence.2016.07.012>
- Young, K. (1998). Internet addiction: the emergence of a new clinical disorder. *CyberPsychology & Behavior*, 1(3), 237-244.